

Motion till riksdagen 2016/17:831

av **Stefan Jakobsson m.fl. (SD)**

En högskolepolitik för framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslagen till den högre utbildningen i enlighet med vad Sverigedemokraterna föreslår i sin budgetmotion för att öka kvaliteten på undervisningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka studenternas anställbarhet efter examen och säkerställa relevant forskning genom en ökad skyldighet för högskolorna att samverka med det omgivande samhället och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en del av elevpengen för högskolestudier betalas ut när studenten erhållit anställning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett finansieringssystem för högskolan kan bli mer kvalitetsdrivande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå ihop administrationen hos vissa lärosäten samt att effektivisera det svenska utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa produktivitetsavdraget inom högskoleväsendet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av lärarutbildningar ska ske där staten äger rätt att ge bindande direktiv och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärares kompetens, vidareutbildning och karriärmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort möjligheterna till undantag från reglerna om legitimation och betygsättning i fråga om lärarlegitimationen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att akademiker med naturvetenskaplig examen ska erbjudas två terminers betald pedagogisk utbildning för att bli behöriga gymnasielärare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Alla politiska aktörer är överens om vikten av att kvaliteten på vårt högskolesystem håller hög klass för vårt framtida välstånd, vår position som framgångsrik modern nation och för att föra vår civilisation framåt. Det som skiljer de olika politiska åsikterna åt är snarare hur vi skapar en högskola av högsta klass. Vi anser att ett minimum av lärarledd tid införs för våra utbildningar och vi anser att resurstilldelningssystemet förändras för att göra detta möjligt. Den lärarledda tiden blir självfallet olika beroende på vilken utbildning det gäller. Detta eftersom kraven och typen av studier skiljer ju sig åt på ett markant sätt.

Eftersom samhällets resurser är begränsade, kommer resurserna för högskolesystemet också att vara det. Då gäller det att använda befintliga resurser på ett bra sätt, men också att dessa resurser samordnas. Vi vill betona vikten av att prioritera kvalitet i stället för ensidigt kvantitet. Vi är öppna för att kurser med påfallande brister i vetenskaplig relevans inte får något statsbidrag. Vidare måste vi också se över statsbidragen till utbildningar som helt saknar samhällsrelevans.

Högre utbildning av hög kvalitet

1) Sverigedemokraterna ser med oro på att resurstilldelningen till den högre utbildningen urholkats de senaste tjugo åren. Rapporter vittnar om kurser med så få lärarledda lektioner och så pass stora studentgrupper att den viktiga interaktionen mellan lärare och elev i det närmaste är helt eliminerad. Lärare vittnar i sin tur om många timmar obetald arbetstid, arbetsgivare vittnar om svårigheter med att behålla kompetent personal på grund av bristande konkurrensfördelar rörande såväl lön som arbetsmiljö, och såväl studenter som deras organisationer vittnar om allt större undervisningsgrupper och allt färre lektioner.

Detta leder till att den viktiga interaktionen mellan lärare och elev i det närmaste är helt eliminerad. Sammantaget innebär det en kraftig sänkning av utbildningskvaliteten.

Kostnadsnivån har under den senaste tjugoårsperioden överstigit anslagsnivån för den högre utbildningen, i synnerhet vad avser naturvetenskapliga ämnen. Den så kallade Grundbultens beräkningar om minsta godtagbara undervisningsnivå – det vill säga för att nå upp till 1994/95 års köpkraft – indikerar ett tillskottsbehov till de högre lärosätena.

Sverigedemokraterna väljer därför att satsa extra resurser i enlighet med vad som framkommer i budgetmotionen. Framförallt skall satsningen ske med fokus på områdena naturvetenskap och teknik, för att öka lärartätheten i den högre utbildningen med ett långsiktigt syfte att komma till rätta med resursbristen vid våra högskolor och universitet enligt den så kallade Grundbultens beräkningar.

Samverkan med det omgivande samhället

2) I högskolelagen står det att läsa att det ingår i högskolornas uppgift att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Enligt Riksrevisionens rapport RiR 2009:28 följs dock inte denna paragraf på ett tillfredsställande sätt, samtidigt som man menar att utrymmet för enskilda tolkningar är för stort. Detta är allvarligt.

Det är av största vikt att högskolor och universitet samarbetar med det omgivande samhället med syftet att forskningsbaserad kunskap ska komma till nytta. Lika viktigt är att lärosätena klarar av att utforma utbildningarna i syfte att säkerställa studenternas anställbarhet efter avslutad utbildning samt att lärosätena klarar av att samarbeta och föra dialog med det omgivande samhället och presumtiva arbetsgivare i syfte att öka anställbarheten hos studenterna efter avslutad utbildning.

För att säkerställa att relevanta utvärderingar görs fortlöpande, vill vi att en passus införs i högskolelagen där det framgår att lärosätena inte bara samarbetar med det omgivande samhället med syftet att forskningsbaserad kunskap ska komma till nytta, utan att de även har en skyldighet att fortlöpande följa upp examinerade studenter avseende hur de upplevt sin utbildning och dess lämplighet för arbetsmarknaden, samt vilken framgång som de rönt på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning.

En studentpeng som betalas ut vid anställning

3) Sverige har internationellt sett en mycket hög andel av befolkningen som genomgår någon form av teoretiska/konstnärliga högskolestudier. Det har setts som viktigt med en hög utbildningsnivå för att Sverige skall behålla sin plats som framstående industri- och kunskapsnation på den internationella marknaden.

Ett problem som uppmärksammats är emellertid anställbarheten efter avslutad utbildning. Alla utbildningar leder inte till relevanta arbeten efter examen. Även om många studenter väljer utbildning enbart efter eget intresse så finns det också ett samhällsintresse att utbildningarna skall vara meningsfulla. Studenternas eget intresse och samhällsintresset måste balansera varandra i ett fungerande utbildningssystem. I annat fall fungerar inte heller utbildning som ett sätt att behålla vår plats i den internationella konkurrensen, som de flesta debattörer ändå lyft fram som ett incitament för våra stora satsningar på högskolan.

Vi föreslår härmed att en del av studentpengen betalas ut när studenterna erhållit anställning.

Ett kvalitetsdrivande finansieringssystem för högskolan

4) Vi har i dag ett finansieringssystem med studentpeng. Detta premierar i hög grad kvantitet, så många studenter som möjligt, i stället för kvalitet i utbildningarna. Finansieringssystemet skall reformeras så att kvalitet premieras mer. Vi har redan i dag nått upp till höga mål vad gäller antalet studenter bland befolkningen. Tyvärr finns det indikationer på att kvaliteten blivit lidande. Dessutom vill vi att en utredning sätts om att avskaffa studentpengen helt för att i stället gå över till rena utbildningsanslag. Alternativt kan ett finansieringssystem införas där vi kombinerar anslag med studentpeng. Högskolan får utbildningsanslag för ett visst antal studenter på skilda linjer, och får därutöver en peng för varje examen och vid fast anställning.

En reform av högskoleväsendet

5) Sverige har ett decentraliserat system med universitet och högskolor på relativt många orter. I princip bör dessa lärosäten bli kvar. Det är viktigt att kunna erbjuda högre utbildning där den efterfrågas, alltså även utanför de större universitetsstäderna.

Inte minst ser vi en stor potential för lokala industrier och andra arbetsgivare att lokalt samverka med högre lärosäten. Vi ser också problem med brist på till exempel bostäder i de större universitetsstäderna, varför utbildning måste kunna erbjudas över hela landet.

Vi vill driva fram administrativa sammanslagningar av mindre högskolor för att använda samhällets och högskolornas resurser mer effektivt. Med detta vinner vi administrativa resurser samt optimerar resurserna i hela högskolesystemet. I Danmark har man gjort just detta med stor framgång.

Avskaffa produktivitetsavdraget

6) Under 1990-talet infördes ett produktivitetsavdrag för högskoleväsendet som innebar att anslagen till högskolorna skulle få ett avdrag med den summan den privata tjänstesektorn lyckats effektivisera sin verksamhet de senaste 10 åren. Tanken bakom produktivitetsavdraget var sannolikt att utbildningarna skall vara effektiva och att vi inte skall slösa med skattemedlen. En tanke vi i princip ställer oss bakom. Däremot är produktivitetsavdraget i längden orimligt då det är svårt, för att inte säga omöjligt, att effektivisera undervisning med bibehållen kvalitet.

Med införandet av produktivitetsavdraget inom högskoleväsendet har vi fått ett osunt volymtänkande där antalet studenter premieras i stället för kvaliteten på utbildningen. Antalet lärarledda undervisningstimmar har minskat och studenterna har i högre grad lämnats åt sig själva. Redan SOU 2007:81 slår fast att produktivitetsavdraget sänker utbildningens kvalitet och bör avskaffas. Samma utredning slår dessutom fast att incitamentet att inte bedriva undervisningen med för många tomma stolar tillgodoses redan med studentpengen. SOU 2005:48 visar att ersättningsbeloppet per helårsprestationen då minskade med ungefär 18 procent på grund av produktivitetsavdraget. En avsevärd urholkning av resurser. Antagandet att minskningen av resurser är ungefär lika stor i dag som när SOU 2005:48 skrevs ligger nära till hands.

Vi vill att produktivitetsavdraget för den högre utbildningen avskaffas enligt här deklarerad motivering.

En översyn av lärarutbildningen

7) För att möjliggöra en ökning av lärarkårens kompetens krävs i första hand att läraryrkets attraktionskraft höjs, så att fler vill utbilda sig till lärare. Dessutom måste utbildningarnas kvalitet utvärderas och höjas.

Enligt OECD:s rapport behövs en översyn av Sveriges lärarutbildningar. Detta för att ta reda på hur de står sig i jämförelser med varandra och hur det går för dem som tar examen vid respektive läroverk. I Sverige finns lärarutbildningar där intagningspoängen är chockerande låg, vilket väcker frågan om kvalitén på dem som tar examen och i nästa led utbildningarnas existensberättigande.

De lärosäten som har en bristande lärarutbildning bör i första hand få en anmärkning. Rättas inte bristerna skall staten äga rätt att ge bindande direktiv om kvalitetsförbättringar. Fullföljs inte direktiven äger staten rätt att dra in studentpengen för att ge annat lärosäte uppdraget att driva lärarutbildningen, vilket i realiteten kan innebära en sammanslagning.

Givet en förväntad lärarbrist finns det samtidigt anledning att bibehålla lärarutbildningar även utanför de stora universitetsorterna. Vi vill i detta sammanhang balansera behovet av ett i viss mån decentraliserat högskoleväsende med krav på kvalitet.

Ämneskunskaper, vidareutbildning och karriärmöjligheter hos lärare i svenska skolan

8) Kompetensen hos lärarna är mycket viktig, vi vill att varje ämneslärare skall ha en examen i det ämne han/hon undervisar i, vilket byggs på med pedagogik. Övrig lärarutbildning vill vi utreda för att se hur den kan bli bättre. Sverigedemokraterna anser dock redan idag att en ny lärarutbildning skall ge de blivande lärarna en mycket bättre kompetens, förståelse och förmåga att hantera digitala arbetssätt, pedagogik och andra verktyg än vad som är fallet idag. Samtidigt poängterar vi att de digitala verktygen och möjligheterna, kombineras med traditionella undervisningsmetoder. Denna kombination är vi övertygade om ger absolut bäst pedagogisk effekt.

Vidareutbildning av lärare skall ske regelbundet så att lärarna får ökad kompetens, inte bara vidmakthåller den kunskap de fick under sin lärarutbildning. Vi föreslår att denna vidareutbildning finns på två nivåer; en basnivå och en mer avancerad nivå. Där basnivån är obligatorisk och den avancerade är frivillig.

Lärare som önskar få vara kvar där de är idag, kan göra så, men måste genomföra den obligatoriska vidareutbildningen på basnivå. Lärare som önskar få djupare kunskaper men även önskar få möjlighet att framöver bli mentorer för nyare kollegor, genomför den fördjupade utbildningen. Denna genomförs externt på högskola och universitet. Efter avslutad utbildning blir läraren certifierad på en ny högre nivå i utbildningstrappan.

Varje år skall samtliga lärare (inklusive de som valt fördjupad vidareutbildning) genomgå ett antal timmars intern utbildning, den så kallade basnivån. Denna sker exempelvis via it-baserade system och/eller föreläsningar. Utöver dessa utbildningar skall forskning uppmuntras. Dessa möjligheter till vidareutbildning och forskning finansieras genom att kommun/friskola söker bidrag från staten. Likt Shanghai vill vi att besök på andra lärares lektioner – med återkoppling efteråt – skall bli en naturlig del av vardagen för lärare i skolan. Att delge varandra och få återkoppling hur du är i lärarrollen är viktigt för att kunna utvecklas. Vi vill även att rektorerna skall få regelbunden fortbildning och återkoppling.

Varje genomförd extern utbildning som enskild lärare genomfört skall innebära att han/hon därefter kommer komma ett steg upp i en utbildningstrappa. Steget uppåt innebär också att läraren certifieras på den nivån. För att få komma vidare uppåt i trappan krävs att läraren tar det ansvar som förväntas efter genomförd utbildning. Tanken är att denne skall stötta kollegor som befinner sig lägre ner på trappan med återkoppling. Ingen lärare skall kunna klättra till toppen av trappan utan att man har tagit ansvar på respektive nivå – för att komma till toppen av trappan krävs det att du som lärare deltagit i de team som skickats till skolor med sämre resultat.

För att kunna komma ifråga som medlem till ett team, krävs det att du har avancerat till de högre nivåerna i trappan, och har mycket god kunskap och erfarenhet i rollen som lärare och ledare. Teamets uppgift blir relativt omfattande: de skall se över utbildningsbehovet på skolan och äga hela utbildningsansvaret. Det blir alltså teamet

som kartlägger och styr upp fortbildningen på arbetsplatsen. Detta för att vända resultaten – samtidigt som den personal som de ersatt får gå bredvid för att lära sig.

Lönen är en del av att öka attraktionskraften för att bli lärare, en god individuell lönesättning är därför viktig samt nödvändig för att kunna konkurrera med näringslivet. För varje steg som läraren tar uppåt följer också ett större ansvar. Om det av någon anledning blir så att läraren inte vill/kan ta detta utökade ansvar, utgår också lönehöjningen som annars skulle följt med uppgiften. För de lärare som väljer att endast utbilda sig internt tillkommer mindre löneökning. Att delta som del i de team som stöttar andra skolor skall vara extra meriterande och ge klart höjd lön.

Skolinspektionen ges i uppdrag att genomföra inspektioner – och skriva rapport efteråt – av såväl kommunala skolor som friskolor. Rapporterna syftar till att elever och föräldrar lättare skall kunna ta del av respektive skolas betygsnivå men också annan viktig information som antal lärare anställda, utbildningsnivå på dessa, hur övrig organisation ser ut. Alla rapporter skall vara offentliga och publiceras på såväl Skolinspektionens hemsida som på kommunens och berörd skolas hemsida.

En lärarlegitimation utan undantagsregler

9) Enligt nya regler ska endast lärare och förskollärare som har legitimation få anställas utan tidsbegränsning. Några grupper har trots detta beslut undantagits från kravet på legitimation. Beslutet angående de nya reglerna togs för att säkerställa jäklighet över hela landet samt att garantera kvaliteten på undervisningen, därför ställer sig Sverigedemokraterna negativa till dessa undantag.

Vi har förståelse för att det under en övergångsperiod inte går att följa regelsystemet fullt ut, men inom en snar framtid måste det fungera. Sverigedemokraternas uppfattning är att inga undantag från kravet på legitimation ska tillåtas, annat än under en kortare övergångsperiod och vid vissa yrkesutbildningar

Betalt snabbspår för akademiker

10) Vi står idag inför en brist på lärare både i grundskolan och på gymnasiet, en brist som visar alla tecken på att förvärras. En uppenbar orsak till bristen är det enorma inflödet av asylsökande i skolåldern, vilket självfallet ökat behovet av både lärare, skollokaler och ekonomiska resurser. Sannolikt är bristen av sådant slag att lönerna kommer att pressas uppåt vilket i någon mån kommer att korrigera underskottet på sikt.

Emellertid är bristen på behöriga lärare inom matematik, teknik och naturvetenskapliga ämnen av sådant slag att vi behöver vidta särskilda åtgärder för att snabbt få fler kompetenta och behöriga lärare i dessa ämnen.

Det finns matematisk, teknisk och naturvetenskaplig kompetens att tillgå i form av personer med examina i dess ämnen som söker arbete. Många av dessa matematiker, tekniker och naturvetare betraktar läraryrket som ett alternativ. Dock är man ofta ovillig att ägna sig åt tre terminers obetalda studier, som man idag behöver för att bli behörig lärare, givet att man har relevant examen. Dessa personer har ofta andra möjligheter på arbetsmarknaden och även om lärarlönerna ökar så tjänar man inte in tre terminers obetalda studier inom överskådlig tid.

Sverigedemokraterna vill att personer med masterexamen i ovan nämnda ämnen ska erbjudas en två terminer lång pedagogikutbildning vid ett flertal av landets lärosäten,

vilket i kombination med masterexamen enligt ovan ska leda till lärarbehörighet för högstadiet och gymnasiet. Under dessa två terminer betalas en studielön på 25 000 i månaden, vilket finansieras av staten.

Stefan Jakobsson (SD)

Robert Stenkvist (SD)

Richard Jomshof (SD)

Carina Herrstedt (SD)

Christina Östberg (SD)